

‘Indignats’: malestar amb ombres

És massa d'hora per analitzar amb profunditat el recent fenomen dels *indignats*, les seves arrels, pràctiques i repercussions. Aquestes només són reflexions provisionals. D'entrada sembla convenient distingir entre tres nivells diferents, el socioeconòmic, el polític i el cultural. Aquí, per motius d'espai, esmentem elements dels dos primers.

1) Nivell socioeconòmic. Queda clar que els *indignats* expressen un difús però evident malestar social relacionat amb la crisi financera i amb la percepció d'incertesa davant del futur. Quasi tothom percep que la crisi no l'han provocat els ciutadans, sinó l'afany d'acumulació d'entitats financeres juxtaposada a la impotència i passivitat dels governs occidentals. Avarícia, nepotisme, corrupció, incompetència són dards generals dirigits al sistema. També es percep que la crisi no l'estan pagant els qui l'han provocat, sinó la majoria dels ciutadans, especialment les classes mitjanes, baixes i els joves.

D'altra banda, el discurs dels governs insisteix que per evitar el col·lapse només hi ha una sortida possible: abaixar els salaris, retallar despesa en educació, sanitat, pensions, etcètera, malgrat que el sector financer i les grans corporacions continuen acumulant dividendes –uns especialistes a privatitzar beneficis i socialitzar pèrdues–. Sembla clar que la conclusió més racional d'aquesta crisi és que es tracta d'una monumental presa de pèl a la majoria de la població, d'una colossal aixecada de camisa a la ciutadania. També sembla clar que els impostos haurien de servir per millorar la societat i les oportunitats dels ciutadans, no per rescatar bancs i entitats financeres (Islàndia?).

A aquest panorama, que es de caire internacional, se li afegeixen altres crisis de caràcter local, com un model de creixement basat en la construcció (bombolla immobiliària), defensat tant pel PP com pel PSOE, i la incompetència d'un govern central que primer negava la crisi i després no ha encertat cap solució pròpia per afrontar-la. Quan tot això es

dóna en un context d'atur d'un 21% (joves: més del 40%) i on la ciutadania pot mobilitzar-se fàcilment a partir de les noves tecnologies, no pot sorprendre que se surti al carrer a mostrar indignació. Tampoc sorprèn que, en principi, la protesta obtingui aquiescència social quan bona part de la població està afectada per la crisi.

Aquest és el punt més positiu del moviment: l'expressió d'un malestar social on estan pagant justos per pecadors davant una classe política que es mostra tan desorientada com mancada de lideratge. És un moviment que expressa alhora desa-

OSCAR ASTROMUJOFF

fecció i politització. No importen massa les idees *alternatives* que es proclamen (en els *manifestos* hi ha de tot, des de coses de sentit comú fins a propostes que mostren una clara desinformació i poca competència tècnica). Les principals ombres del moviment es troben en el nivell estrictament polític.

2) Nivell polític. El moviment dels indignats reivindica una “democràcia real”. Els punts més crítics són dirigits a la democràcia representativa (“ningú ens representa”, es diu), als partits polítics (tant de dretes com d'esquerres, i, a Catalunya, tant als espanyolistes com als catalanistes), així com al funcionament de les institucions. Es reivindica una genèrica *participació* popular en les decisions col·lectives, a través de mesures de democràcia directa (assemblees

decisòries, referèndums) o reformistes (canvis en el sistema electoral). Assintint a alguns debats (quasi monolingües en castellà) de la plaça Catalunya de Barcelona, es constataren clares mancances d'informació en les argumentacions dominants.

Per exemple, una visió ingènua, quasi pueril, del que és *la democràcia*, propeira al que s'anomena la concepció clàssica (tot i que Tucídides i Aristòtil ja sabien que les assemblees eren útils per deliberar, però pessimistes per decidir), així com una tendència al populisme (sigui d'esquerres o de dretes). Avui sabem que les democràcies d'arrel liberal dels estats de benestar són els sistemes polítics més emancipadors que ha inventat la humanitat. Són el resultat final d'uns processos conflictius que s'han anat establint durant l'època contemporània. I també sabem que el populisme, que no vol intermediaris entre *el poble* i el poder, ha tendit a conduir a versions totalitàries de la democràcia –siguin també versions d'esquerres o de dretes.

La conjunció d'ingenuïtat conceptual i de tendència al populisme facilita una deriva del moviment dels *indignats* que podria arribar a ser perillosa, fins i tot reaccionària. El segle XX no és gaire lluny, però sembla que la memòria humana és molt curta. Els drets i llibertats, certa separació de poders, les eleccions competitives, la premissa de legalitat, els autogovernos, etcètera, són principis organitzatius costosament aconseguits, però no són irreversibles.

En política res no ho és. Resulta totalment impresentable que s'intentés impedir la reunió d'un Parlament escollit democràticament (encara que s'hagués fet sense violència). És important saber història. Tanmateix, el que sí que denota el món actual és la necessitat d'institucions internacionals que *controlin* els agents privats i que vetllin pels interessos dels ciutadans. Els estats són aquí més incompetents que impotents. Podrien fer-ho conjuntament molt millor si volguessin fer-ho.

Però des de la perspectiva del pensament únic dominant, la decisió de submissió als mercats fa que la realitat inevitablement els depassi. Però podria no ser així. ●